DOMSTOLENS DOM
den 17 november 1998 *

I mål C-70/97 P,

Kruidvat BVBA, bolag bildat enligt belgisk rätt, Antwerpen (Belgien), företrätt av advokaterna O. W. Brouwer, Amsterdam, F. P. Louis och P. Wytinck, Bryssel, delgivningsadress: advokatbyrån M. Loesch, 11, rue Goethe, Luxemburg,

klagande,

angående överklagande av dom meddelad den 12 december 1996 av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (andra avdelningen i utökad sammansättning) i mål T-87/92, Kruidvat mot kommissionen (REG 1996, s. II-1931), i vilket det förs talan om ogiltigförklaring av denna dom,

i vilket de andra parterna är:

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av B. J. Drijber, rättstjänsten, i egenskap av ombud, delgivningsadress: rättstjänsten, C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

svarande i första instans,

med stöd av

* Rättegångsspråk: nederländska.

Parfums Givenchy SA, bolag bildat enligt fransk rätt, Levallois-Perret (Frankrike), företrätt av advokaten F. Bizet, Paris, delgivningsadress: advokatbyrån A. May, 31, Grand-rue, Luxemburg,

Comité de liaison des syndicats européens de l'industrie de la parfumerie et des cosmétiques (Colipa), internationell sammanslutning utan vinstsyfte bildad enligt belgisk rätt, Bryssel, företrädd av advokaten F. Herbert, Bryssel, delgivningsadress: advokatbyrån C. Zeyen, 56—58, rue Charles Martel, Luxemburg,

och

Fédération européenne des parfumeurs détaillants (FEPD), sammanslutning av nationella branschförbund bildad enligt fransk rätt, Paris, företrädd av advokaten R. Verniau, Lyon,

intervenienter i första instans,

meddelar

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden G. C. Rodríguez Iglesias, avdelningsordförandena J.-P. Puissochet, G. Hirsch och P. Jann (referent) samt domarna G. F. Mancini, C. Gulmann, J. L. Murray, D. A. O. Edward, H. Ragnemalm, L. Sevón och M. Wathelet,

generaladvokat: N. Fennelly,
justitiesekreterare: R. Grass,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid sammanträdet den 17 februari 1998 av: Kruidvat BVBA, företrätt av advokaterna P. van Empel, Amsterdam, och P. Wytinck, kommissionen, företrädd av W. Wils, rättstjänsten, båda i egenskap av ombud, Parfums Givenchy SA, företrätt av F. Bizet, Comité de liaison des syndicats européens de l'industrie de la parfumerie et des cosmétiques (Colipa), företrädd av advokaten F. Herbert, och Fédération européenne des parfumeurs détaillants (FEPD), företrädd av advokaten R. Verniau,

och efter att den 30 april 1998 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Kruidvat BVBA (nedan kallat Kruidvat) har genom ansökan, som inkom till domstolens kansli den 18 februari 1997, med stöd av artikel 49 i EG-stadgan för domstolen överklagat förstainstansrättens dom av den 12 december 1996 i mål T-87/92, Kruidvat mot kommissionen (REG 1996, s. II-1931, nedan kallad den överklagade domen) om avvisning av dess talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 92/428/EEG av den 24 juli 1992 i ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EEG-fördraget (IV/33.542 — Parfums Givenchys selektiva distributionssystem) (EGT L 236, s. 11, nedan kallat beslutet).

2 Enligt den överklagade domen var bakgrunden till tvisten följande:

"1. Sökanden BVBA Kruidvat ... är det belgiska dotterbolaget till en nederländsk kedja med närmare 300 butiker, vars verksamhet bygger på ett koncept kallat 'health & beauty' och utövas under butiksnamnet 'Kruidvat'. I dessa butiker finns en avdelning som huvudsakligen är avsedd för kosmetiska produkter, en avdelning som innehåller hälsokostprodukter och en parfymavdelning som erbjuder olika

konkurrerande märken av lyxparfymer, bland vilka ingår parfymer av märket Givenchy, som erhålls på en parallellmarknad. I Nederländerna betraktar konsumenterna kedjan Kruidvat som "den absolut främsta" på området för försäljning av lyxparfymer (se bilaga 18 och 20 i repliken).

2. Parfums Givenchy SA (nedan kallat Givenchy) tillverkar exklusiva kosmetiska produkter och ingår i koncernen Louis Vuitton Moët-Hennessy som, tillsammans med bolagen Parfums Christian Dior och Parfums Christian Lacroix, verkar på samma marknad som Givenchy. Genom dessa tre bolag innehar koncernen Louis Vuitton Moët-Hennessy mer än 10 procent av gemenskapens marknad för luxuösa parfymprodukter.

3. Den 19 mars 1990 anmälde Givenchy till kommissionen ett nät av selektiva distributionsavtal för marknadsföring i medlemsstaterna av bolagets alkoholhaltiga parfymprodukter och skönhetsvårdande produkter. Givenchy ansökte i första hand om ett icke-ingripandebesked enligt artikel 2 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 (EGT 13, 1962, s. 204, nedan kallad förordning nr 17), och i andra hand om ett undantag enligt artikel 85.3 i fördraget.

4. Det framgår av 'Avtal om auktorisation som återförsäljare av parfymprodukter inom EEG' (nedan kallat avtalet) och av den anmälda versionen av de allmänna försäljningsvillkor som bifogats avtalet, att Givenchys distributionsnät är ett slutet nät, vilket innebär att dess medlemmar är förbjudna att sälja eller förse sig med produkter av märket Givenchy utanför nätet. Givenchy åtar sig för egen del att inom ramen för gällande lagar och bestämmelser säkerställa att distributionen respekteras och att dra tillbaka sitt märke från de försäljningsställen som inte uppfyller avtalsvillkoren i fråga om urval.

5. De kriterier för urval av auktoriserade detaljhandlare som uppställs i avtalet hänför sig huvudsakligen till personalens yrkeskunnande och den utbildning som denna personal måste genomgå, försäljningsställets läge och lokaler, butiksnamn samt vissa andra villkor som detaljhandlaren måste uppfylla i fråga om bland annat varulager, en minimimängd årliga inköp, försäljningsställets tillhandahållande av ett

sortiment av konkurrerande märken som tillräckligt väl profilerar Givenchys produkter samt reklam- och försäljningsfrämjande samarbete mellan detaljhandlaren och Givenchy.

6. Den 8 oktober 1991 offentliggjorde kommissionen, i enlighet med artikel 19.3 i förordning nr 17, ett meddelande i vilket den tillkännagav sin avsikt att inta en gynnsam inställning i fråga om avtalet och anmodade berörd tredje man att framföra eventuella synpunkter inom en tidsfrist av 30 dagar (EGT C 262, s. 2).

7. Till följd av detta meddelande erhöll kommissionen ett visst antal synpunkter, bland annat från Raad voor het Filiaal- en Grootwinkelbedrijf (sammanslutning inom sektorn för filialbutiker och varuhus, nedan kallad Raad FGB), som inkom med sina synpunkter den 29 november 1991. Vid denna tidpunkt var Kruidvat BV, ett av Kruidvats moderbolag, medlem av Raad FGB.

8. Avtalet ... trädde i kraft den 1 januari 1992 (se punkt I. C andra stycket i beslutet).

9. Den 3 juli 1992 begärde Copardis SA (nedan kallat Copardis), som är ensam representant för Givenchy i Belgien, att Kruidvat den 8 juli 1992 skulle infinna sig till förhandling i ett interimistiskt förfarande inför ordföranden för Rechtbank van koophandel te Dendermonde. Copardis yrkade att Kruidvat skulle åläggas att upphöra med all försäljning av produkter av märket Givenchy på belgiskt territorium, av det huvudsakliga skälet att en återförsäljare som inte ingår i Givenchys selektiva distributionsnät, men som ändå säljer Givenchys produkter, gör sig skyldig till illojal konkurrens enligt belgisk handelslagstiftning. Kruidvat invände att Givenchys selektiva distributionsnät är rättsstridigt, eftersom det strider mot punkterna 1 och 2 i artikel 85 i fördraget.

10. Kommissionen antog beslutet den 24 juli 1992. Artikel 1 i beslutet lyder enligt följande:

'Artikel 1

Bestämmelserna i artikel 85.1 i EEG-fördraget skall i enlighet med artikel 85.3 undantas från tillämpning vad avser de standardavtal om auktorisation som återförsäljare som Givenchy, eller i förekommande fall Givenchys ensamagenter, ingår med specialiserade detaljhandlare etablerade i gemenskapen. Detta undantag omfattar även de allmänna försäljningsvillkor som har bifogats avtalet.

Detta beslut är tillämpligt från och med den 1 januari 1992 till och med den 31 maj 1997.'

11. Av handlingarna i målet framgår att ordföranden för Rechtbank van koophandel te Dendermonde avslog Copardis begäran den 24 februari 1993 och att Copardis överklagade detta beslut till Hof van Beroep te Gent den 28 april 1993."

3 Det var mot denna bakgrund som Kruidvat, genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 16 oktober 1992, väckte talan om ogiltigförklaring av detta beslut. Genom särskild handling, som inkom den 3 mars 1993, gjorde kommissionen invändning om rättegångshinder. Det förordnades att invändningen om rättegångshinder skulle prövas i samband med prövningen av målet i sak. Comité de liaison des syndicats européens de l'industrie de la parfumerie et des cosmétiques (nedan kallad Colipa), Fédération européenne des parfumeurs détaillants (FEPD) och Givenchy beviljades rätt att intervenera till stöd för kommissionens yrkanden.

4 Vid förstainstansrätten framförde Kruidvat tre huvudsakliga argument för att visa att bolaget var personligen berört av beslutet.

5 Som första argument gjorde Kruidvat gällande att bolaget faktiskt hade deltagit i det administrativa förfarandet genom Raad FGB som framförde sina synpunkter till kommissionen i enlighet med artikel 19.3 i förordning nr 17. Som andra argument gjorde Kruidvat gällande att vid tidpunkten för beslutet var en tvist mellan Copardis och Kruidvat, angående giltigheten av Givenchys distributionssystem, redan anhängig vid belgisk domstol. Kruidvat ansåg att eftersom beslutet medförde att bolaget miste rätten att som försvar i denna tvist åberopa att artikel 85.1 i fördraget hade åsidosatts, måste det anses vara personligen berört. Bolaget åberopade dessutom en skrivelse av den 17 juli 1992, som var riktad till Kruidvat från Belluco, som företrädde samtliga allmänna återförsäljare med auktorisation att i Belgien och Luxemburg sälja lyxkosmetika, Givenchys produkter inbegripna. Belluco skall i denna skrivelse ha bekräftat att Kruidvat inte kunde tas upp bland de auktoriserade återförsäljarna, och att det var olagligt att sälja märkesprodukter utan att vara auktoriserad återförsäljare. Som sista argument gjorde Kruidvat gällande att dess talan måste upptas till sakprövning för att bolaget skulle kunna åtnjuta ett fullständigt och effektivt rättsskydd i överensstämmelse med de rättigheter som tillkommer det enligt artikel 85 i fördraget.

6 Genom den överklagade domen avvisade förstainstansrätten Kruidvats talan.

7 När förstainstansrätten undersökte frågan huruvida Kruidvat var personligen berört av beslutet konstaterade den först i punkt 63 att varken Kruidvat eller dess moderbolag Profimarkt BV och Kruidvat BV, och inte heller den nederländska Evora-koncernen, som det är dotterbolag till, hade inkommit med klagomål till kommissionen med stöd av artikel 3 i förordning nr 17, själva deltagit i det administrativa förfarande som föreskrivs i artikel 19.3 i förordning nr 17 eller ansökt om tillträde till Givenchys selektiva distributionsnät. Förstainstansrätten ansåg att föreliggande mål därmed skiljde sig från de av Kruidvat åberopade mål som gav upphov till dom av den 25 oktober 1977 i mål 26/76, Metro mot kommissionen (REG 1977, s. 1875; svensk specialutgåva, volym 3, s. 431), av den 22 oktober 1986 i mål 75/84, Metro mot kommissionen (REG 1986, s. 3021, nedan kallat målet Metro II), och av den 11 oktober 1983 i mål 210/81, Demo-Studio Schmidt mot kommissionen (REG 1983, s. 3045).

8 Vad beträffar den omständigheten att Raad FGB deltog i det förfarande som föreskrivs i artikel 19.3 i förordning nr 17 genom sin skrivelse av den 29 november 1991, konstaterade förstainstansrätten i punkt 64 att det visserligen var fastställt att Kruidvat NV var medlem i Raad FGB, men att handlingarna i målet inte innehöll någonting som visade att nämnda skrivelse skickades på begäran av Kruidvat NV eller att sistnämnda bolag var med och utarbetade skrivelsen eller hade godkänt eller ens påverkat dess innehåll.

9 I punkt 65 noterade förstainstansrätten att det dessutom fanns åtminstone en viktig skillnad mellan den ståndpunkt som Raad FGB gav uttryck för i sin skrivelse och den som sökanden hade försvarat i talan, eftersom sökanden bland annat hade angripit själva principen om selektiv distribution inom sektorn för lyxkosmetika, medan Raad FGB i sin skrivelse förklarade sig kunna acceptera denna princip förutsatt att urvalskriterierna var objektiva och icke-diskriminerande.

10 Mot denna bakgrund fann förstainstansrätten i punkt 66 att det inte fanns ett tillräckligt starkt samband mellan Raad FGB:s deltagande i det administrativa förfarandet och Kruidvats individuella ställning för att man skulle kunna "särskilja" sistnämnda bolag, på det sätt som avses i artikel 173 i EG-fördraget, när det gäller ett enskilt beslut om undantag enligt artikel 85.3 i fördraget. Förstainstansrätten drog slutsatsen att det fanns än starkare skäl att anse att skrivelsen från Raad FGB inte var tillräcklig för att särskilja sökanden.

11 Därefter undersökte förstainstansrätten om det fanns andra omständigheter som kunde särskilja Kruidvat. I punkterna 69 och 70 fann förstainstansrätten att sökandens situation inte gick att skilja från den som gäller för ett stort antal andra näringsidkare på parallellmarknaden. Kruidvat kunde inte särskiljas endast på grund av att det kunde tänkas att bolaget till följd av beslutet inte kunde införskaffa Givenchys produkter direkt från Givenchy, Givenchys ensamagenter eller dess auktoriserade återförsäljare inom gemenskapen.

12 Förstainstansrätten ansåg för övrigt i punkt 71 att Kruidvat inte hade visat att det genom beslutet var förhindrat att utnyttja de möjligheter att införskaffa Givenchys produkter som bolaget tidigare lagligen hade använt sig av.

13 Vad beträffar den nationella tvisten mellan Copardis och klaganden, fann förstainstansrätten i punkt 73 att, även om det skulle antas att det fanns ett visst samband mellan utgången av denna tvist och beslutets giltighet, rörde tvisten vid den nationella domstolen i första hand den belgiska lagens tillämpning på området för illojal konkurrens. Tvisten handlade således varken om en vägran att ge tillträde till Givenchys distributionsnät eller om skadeståndsanspråk grundade på ett påstående om att artikel 85.1 i fördraget hade åsidosatts.

14 I punkt 74 ansåg förstainstansrätten även att Kruidvat inte var i en ställning som motsvarar den som gäller för en person som ett beslut är riktat till enbart på grund av att frågan huruvida beslutet var lagenligt hade betydelse för avgörandet av tvisten vid den nationella domstolen, eftersom alla parfymåterförsäljare kunde ha intresse av att i en nationell tvist ta upp frågan huruvida Givenchys distributionssystem var lagenligt. Enligt förstainstansrätten var det dessutom en ren slump att en sådan tvist var anhängig vid den tidpunkt då beslutet antogs.

15 I punkt 75 i den överklagade domen underströk förstainstansrätten att i ett mål vid nationell domstol kan sistnämnda domstol inge en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 första stycket b i EG-fördraget, vilket ger en part, såsom klaganden, ett tillräckligt rättsskydd.

16 Vad slutligen beträffar Bellucos skrivelse, som företeddes av Kruidvat som svar på en av förstainstansrättens frågor, fann förstainstansrätten i punkt 76 att det inte fanns något som gjorde det möjligt att med tillräcklig säkerhet fastställa att Givenchy eller Copardis hade godkänt avsändandet av denna skrivelse, och att denna skrivelse inte var något svar på en ansökan från Kruidvat om att få tillträde till Givenchys distributionsnät. Skrivelsen utgjorde således inte en relevant omständighet vid bedömningen av om sökandens talan kunde upptas till sakprövning.

17 Till stöd för sitt överklagande har Kruidvat åberopat två grunder, som avser åsidosättande av artikel 173 fjärde stycket och artikel 190 i EG-fördraget.

Åsidosättande av artikel 173 fjärde stycket i fördraget

18 Denna grund består av fyra delar. Den första delgrunden avser Kruidvats deltagande i det administrativa förfarandet genom Raad FGB. Den andra delgrunden avser följderna av det faktum att ett mål mellan Kruidvat och Copardis var anhängigt vid nationell domstol vid den tidpunkt då beslutet antogs. I den tredje delgrunden har Kruidvat kritiserat förstainstansrätten för att felaktigt ha bedömt beslutets inverkan på bolagets konkurrensställning, och i den fjärde delgrunden har Kruidvat gjort gällande att det saknas ett fullständigt och verksamt rättsligt skydd.

19 Den första delgrunden är baserad på uppfattningen att Kruidvat inte behöver visa att bolaget deltog aktivt i utarbetandet av skrivelsen från Raad FGB. Kruidvat anser att ett särskilt och väsentligt karaktärsdrag hos branschsammanslutningar är att de alltid företräder alla sina medlemmars intressen. I det avseendet har Kruidvat erinrat om förstainstansrättens dom av den 6 juli 1995 i de förenade målen T-447/93—T-449/93, AITEC m. fl. mot kommissionen (REG 1995, s. II-1971), där förstainstansrätten ansåg att branschsammanslutningen AITEC:s talan kunde tas upp till sakprövning därför att den hade försvarat medlemmarnas intressen i enlighet med de befogenheter som den givits i dess stadgar.

20 Kommissionen har däremot gjort gällande att ett företag inte kan anses personligen berört endast på grund av att det är medlem i en kollektiv grupp. Eftersom Raad FGB hade deltagit i det administrativa förfarandet vid kommissionen, hade sammanslutningen i princip möjlighet att själv väcka talan. Enligt kommissionen skulle denna tolkning vara helt i överensstämmelse med förstainstansrättens resonemang i det ovannämnda målet AITEC m. fl.

21 I denna fråga har Colipa hävdat att vid bedömningen av huruvida ett företag är personligen berört till följd av att en branschsammanslutning har deltagit i det administrativa förfarandet, skall även det företrädda företagets deltagande kunna särskiljas.

22 Det skall fastslås att förstainstansrätten inte har gjort sig skyldig till en felaktig rättstillämpning genom att anse att det inte fanns ett tillräckligt starkt samband mellan Raad FGB:s deltagande i det administrativa förfarandet genom skrivelsen av den 29 november 1991, och Kruidvat NV:s individuella ställning för att man av detta skulle kunna "särskilja" Kruidvat på det sätt som avses i artikel 173 i fördraget när det gäller ett enskilt beslut om undantag enligt artikel 85.3 i fördraget.

23 Även om det är riktigt att det skulle medföra processekonomiska fördelar att utsträcka talerätten till sammanslutningar som företräder sina medlemmars intressen, medför deltagandet av sådana sammanslutningar i det administrativa förfarandet inte att medlemmarna i denna sammanslutning inte behöver visa att det finns ett samband mellan deras individuella ställning och sammanslutningens handlande.

24 Den motsatta ståndpunkten, som Kruidvat har försvarat, har inte något stöd i domen i det ovannämnda målet AITEC m. fl. I det målet ansåg förstainstansrätten att tre företag som var medlemmar i sammanslutningen kunde anses vara personligen berörda i den mening som avses i artikel 173 i fördraget på grund av att deras ställning på marknaden riskerade att väsentligen påverkas av stödet som beviljades genom kommissionens omtvistade beslut. I denna dom finns inte någon uppgift beträffande situationen för övriga medlemmar i sammanslutningen.

25 I andra hand har Kruidvat gjort gällande att förstainstansrätten inte kunde stödja sig på den påstådda skillnaden mellan Raad FGB:s ståndpunkt och Kruidvats ståndpunkt. För att dra slutsatsen att Kruidvat inte hade deltagit i det administrativa förfarandet borde förstainstansrätten ha visat att dessa ståndpunkter var motstridiga.

26 Kommissionen anser att denna del av förstainstansrättens resonemang var överflödig. Även om det förelåg total överensstämmelse mellan de två ståndpunkterna skulle det inte vara tillräckligt för att särskilja Kruidvat i förhållande till andra företag som också är medlemmar i Raad FGB.

27 Det skall fastslås att klaganden har tolkat den överklagade domen på ett felaktigt sätt. I domen uppställs inga krav på att det inte får finnas betydande skillnader mellan sammanslutningens ståndpunkt och ståndpunkten hos en av dess medlemmar som har väckt talan. Tvärtom tog förstainstansrätten upp denna faktiska omständighet för att på ett ännu tydligare sätt visa att Kruidvat inte hade påverkat innehållet i skrivelsen från Raad FGB.

28 I andra hand har Kruidvat inom ramen för den första delgrunden bestritt att det verkligen fanns en betydande skillnad mellan dess ståndpunkt och Raad FGB:s ståndpunkt.

29 I det avseendet är det tillräckligt att konstatera att detta argument ifrågasätter ett fastställande av faktiska omständigheter, vilket inte kan bli föremål för överklagande enligt artikel 51 i EG-stadgan för domstolen.

30 Som andra delgrund har Kruidvat gjort gällande att det av domstolens rättspraxis, och i synnerhet av domen i målet Metro II, framgår att det är tillräckligt att det föreligger ett tvistemål vid nationell domstol för att en direkt talan mot ett kommissionsbeslut, som har samband med föremålet för talan vid nationell domstol, skall kunna tas upp till sakprövning. Kruidvat skulle således särskiljas på grund av att Copardis hade väckt talan mot bolaget och att Kruidvat som försvar hade anfört att Givenchys selektiva distributionssystem var ogiltigt. Klaganden anser att det framgår av domstolens dom av den 13 januari 1994 i mål C-376/92, Cartier (REG 1994, s. I-15) att ett distributionssystems giltighet med avseende på artikel 85 i fördraget utgör en prejudiciell fråga i ett förfarande rörande illojal konkurrens.

31 Kommissionen anser däremot att Kruidvat inte har något intresse av att åberopa beslutets ogiltighet i tvisten vid nationell domstol, vilket skiljer förevarande mål från det ovannämnda målet Cartier. I det målet var frågan huruvida Metro hade uppmuntrat de auktoriserade återförsäljarna att häva avtalen med Cartier. Enligt kommissionen är frågan huruvida ett mål är anhängigt vid nationell domstol ett kriterium som är alltför godtyckligt och inte tillräckligt objektivt för att det skall kunna fastställas att ett företag berörs personligen av ett beslut om undantag som är riktat till ett annat företag.

32 I det avseendet skall det fastställas att förstainstansrätten gjorde en riktig bedömning då den fann att klaganden inte var i en ställning som motsvarar den som gäller för en person som ett beslut är riktat till, på det sätt som avses i artikel 173 fjärde stycket i fördraget, enbart på grund av att frågan huruvida beslutet var lagenligt hade betydelse för avgörandet av tvisten vid den nationella domstolen. Som generaladvokaten underströk i punkt 51 i sitt förslag till avgörande, var det en ren tillfällighet, utan direkt samband med detta beslut, att en part som drar fördel av eller som är ansvarig för organisationen av distributionsnätet väckte talan mot en näringsidkare före utgången av tidsfristen för överklagande av ett beslut avseende distributionsnätet.

33 I motsats till vad klaganden har hävdat följer det inte heller av domstolens rättspraxis att det är tillräckligt att det föreligger ett tvistemål vid nationell domstol för att talan skall kunna tas upp till sakprövning. I domen i det ovannämnda målet Metro II fäste domstolen vikt vid det faktum att Metros ansökan om att få tillträde till distributionsnätet hade avslagits, men den tog inte hänsyn till att det förelåg en tvist mellan Metro och SABA. Dessutom ansåg domstolen att Metros deltagande i det administrativa förfarandet var av betydelse.

34 För övrigt har klagandens ståndpunkt inte något stöd i domen i det ovannämnda målet Cartier, där domstolen ansåg att ett avtals giltighet med avseende på artikel 85 i fördraget utgör en prejudiciell fråga i ett mål rörande illojal konkurrens. En administrativ rättsakts lagenlighet, som åberopas av en av parterna i ett förfarande, kan i ett flertal fall utgöra en prejudiciell fråga för avgörandet av tvisten, utan att det dock är nödvändigt att av detta dra slutsatsen att den andra parten har

rätt att bestrida denna rättsakts giltighet genom att väcka direkt talan vid förstainstansrätten.

35 Som tredje delgrund har Kruidvat åberopat flera argument för att visa att förstainstansrätten felaktigt bedömde det omtvistade beslutets inverkan på dess konkurrensställning samt betydelsen av detta kriterium för att fastställa om en person är personligen berörd.

36 För det första har Kruidvat gjort gällande att bolaget är personligen berört av beslutet därför att det köper och säljer Givenchys parfymprodukter. I det avseendet anser Kruidvat att artikel 19.3 i förordning nr 17 och artikel 93.2 i EG-fördraget avseende statligt stöd innehåller jämförbara bestämmelser avseende berörd tredje mans deltagande i det administrativa förfarandet vid kommissionen. Enligt domstolens rättspraxis, i synnerhet i domen av den 14 november 1984 i mål 323/82, Intermills mot kommissionen (REG 1984, s. 3809; svensk specialutgåva, volym 7), av den 19 maj 1993 i mål C-198/91, Cook mot kommissionen (REG 1993, s. I-2487; svensk specialutgåva, volym 14) och av den 15 juni 1993 i mål C-225/91, Matra mot kommissionen (REG 1993, s. I-3203; svensk specialutgåva, volym 14) skall begreppet "berörda parter" inte enbart avse det eller de företag som beviljas stöd, utan även dess konkurrenter. Följaktligen skulle Kruidvats konkurrensställning gentemot Givenchys auktoriserade återförsäljare räcka för att särskilja bolaget i den mening som avses i artikel 173 i fördraget.

37 För det andra har Kruidvat hävdat att dess konkurrensställning även klart har påverkats, därför att bolaget omgående vägrades tillträde till det selektiva distributionsnätet. Denna vägran framgår dels av förfarandet mellan Copardis och Kruidvat, där Copardis skall ha angett att Kruidvats framtoning inte överensstämde med den lyxiga framtoning som krävs för försäljning av Givenchys parfymer, dels av Bellucos skrivelse av den 17 juli 1992 som innehöll en vägran a priori att utse Kruidvat till auktoriserad återförsäljare. Enligt Kruidvat saknar det i det avseendet betydelse att Kruidvat aldrig ansökte om att få tillträde till distributionsnätet.

38 För det tredje har Kruidvat ifrågasatt förstainstansrättens konstaterande att det inte hade visats att Kruidvat var förhindrat att utnyttja de möjligheter att införskaffa produkter som bolaget använde sig av innan beslutet antogs. Enligt Kruidvat är detta resonemang utan betydelse och dessutom felaktigt. Det saknar relevans därför att den fråga som skall ställas är inte huruvida den tidigare ställningen har förändrats eller ej, utan huruvida det är svårare att införskaffa produkter efter det att beslutet antogs. Kruidvat anser även att förstainstansrättens resonemang är felaktigt därför att följderna av genomförandet i Belgien av rådets första direktiv 89/104/EEG av den 21 december 1988 om tillnärmningen av medlemsstaternas varumärkeslagar (EGT L 40, 1989, s. 1; svensk specialutgåva, volym 13, volym 17, s. 178) inte beaktades. Enligt Kruidvat medför beslutets verkan, kombinerat med direktivets verkan, att det blir omöjligt att införskaffa produkter på parallellmarknaden.

39 Dessutom har Kruidvat hävdat att den överklagade domen strider mot förstainstansrättens dom av den 11 juli 1996 i de förenade målen T-528/93, T-542/93, T-543/93 och T-546/93, Métropole télévision m. fl. mot kommissionen (REG 1996, s. II-649). I det målet ansåg förstainstansrätten att bolaget Antena 3 var personligen berört av ett beslut av kommissionen därför att bolaget kunde kvalificeras som berörd tredje man i den mening som avses i artikel 19.3 i förordning nr 17, trots att det inte deltog i det administrativa förfarandet vid kommissionen. Dessutom anser Kruidvat att i domen i målet Métropole télévision m. fl. mot kommissionen nöjde sig förstainstansrätten med att undersöka om Antena 3 hade vägrats tillträde till nätet, medan den i den överklagade domen använde ett snävare kriterium, nämligen huruvida Kruidvat hade ansökt om tillträde.

40 Kommissionen har gjort gällande att det föreligger en väsentlig skillnad mellan det förfarande som föreskrivs i artikel 93.2 i fördraget, avseende statligt stöd, och det förfarande som föreskrivs i artikel 19.3 i förordning nr 17. Domen i de ovannämnda målen Matra mot kommissionen och Cook mot kommissionen gör det inte möjligt att dra slutsatsen att det är tillräckligt att bara ha ställning som berörd person i abstrakt hänseende för att ett företag skall kunna särskiljas. Enligt kommissionen krävs det även att företagets konkurrensställning har påverkats väsentligt av stödet. Kommissionen har tillagt att allt stöd i princip medför en snedvridning av konkurrensen, vilket inte är fallet med selektiva distributionssystem. Tredje man, såsom Kruidvat, påverkas inte av detta system, utan kan tvärtom till och med dra fördel av detta.

41 Enligt kommissionen har klaganden genom sitt andra argument ifrågasatt konstateranden angående faktiska omständigheter, vilka inte kan bli föremål för överklagande. Dessutom anser kommissionen att det framgår av Kruidvats egna skrivelser i första instans att bolaget inte hade något intresse av att bli auktoriserad återförsäljare åt Givenchy. Varken Copardis påstående i förfarandet vid belgisk domstol eller Bellucos skrivelse kan tolkas som avslag a priori på en ansökan om tillträde, utan skall ses mot bakgrund av antagandet att icke-auktoriserade näringsidkare inte får sälja Givenchys produkter.

42 Vad beträffar det tredje argumentet har kommissionen genmält att Kruidvat tidigare alltid har införskaffat produkter på parallellmarknaden och att beslutet inte hindrar att det införskaffar produkter på detta sätt i framtiden. För övrigt har Kruidvat inte lyckats visa att dess konkurrensställning har påverkats väsentligt av beslutet i den mening som avsågs i dom av den 28 januari 1986, i mål 169/84, Cofaz m. fl. mot kommissionen (REG 1986, s. 391; svensk specialutgåva, volym 8). Vad slutligen gäller ändringen i Benelux-ländernas lagstiftning rörande varumärken till följd av direktiv 89/104 har kommissionen noterat att denna ändring trädde ikraft först den 1 januari 1996, alltså tre år efter det att beslutet antogs. Följaktligen finns det varken något tidsmässigt samband eller orsakssamband mellan beslutet och denna ändring i Benelux-ländernas lagstiftning.

43 Det skall fastslås, som generaladvokaten gjorde i punkt 59—62 i sitt förslag till avgörande, att Kruidvat inte har visat att situationen för berörda företag i den mening som avses i artikel 93.2 i fördraget, enligt domstolens bedömning i de ovannämnda målen Matra mot kommissionen och Cook mot kommissionen, är jämförbar med situationen för berörd tredje man i den mening som avses i artikel 19.3 i förordning nr 17. I dessa mål ansåg domstolen att det fanns ett berättigat intresse att få saken prövad av det skälet att det saknas andra processrättsliga skyddsregler när kommissionen fattar ett beslut där det fastslås att ett stöd är förenligt med den gemensamma marknaden utan att granskningsförfarandet har inletts. I förevarande mål anmodades däremot parterna att inkomma med yttranden, och de berörda parterna hade möjlighet att utöva rätten att framföra sina synpunkter till kommissionen. Ett verksamt rättsligt skydd för deras intressen kräver inte att de skall anses personligen berörda av beslutet, när de inte ens har utnyttjat denna möjlighet.

44 Vad beträffar Kruidvats argument avseende Bellucos skrivelse av den 17 juli 1992 skall det först understrykas att förstainstansrättens konstaterande, dels att det inte fanns något som gjorde det möjligt att med tillräcklig säkerhet fastställa att Givenchy eller Copardis hade godkänt avsändandet av denna skrivelse, dels att skrivelsen inte var något svar på en ansökan från Kruidvat att få tillträde till Givenchys distributionsnät, utgör ett fastställande angående faktiska omständigheter som inte kan bli föremål för överklagande. Det skall även påpekas att förstainstansrätten underkände tolkningen att skrivelsen innebar ett avslag på en ansökan om tillträde. Tvärtom betonade förstainstansrätten att Kruidvat aldrig hade ansökt om att få tillträde till distributionsnätet. Således var det berättigat av förstainstansrätten att anse att skrivelsen inte var en relevant omständighet vid bedömningen av huruvida talan kunde tas upp till sakprövning.

45 Vad beträffar Kruidvats framtida införskaffande av produkter, skall det fastslås att förstainstansrätten gjorde en riktig bedömning genom att konstatera att klaganden inte hade visat att den genom beslutet var förhindrad att utnyttja de möjligheter att införskaffa produkter som den tidigare lagligen hade använt sig av. Under de omständigheter som föreligger i förevarande mål är denna granskning faktiskt den enda som gör det möjligt att fastställa huruvida ett beslut berör en person på grund av en faktisk situation som särskiljer den i förhållande till alla andra personer (se dom av den 15 juli 1963 i mål 25/62, Plaumann mot kommissionen, REG 1963, s. 197; svensk specialutgåva, volym 1, s. 181). Beslutets verkan, såsom den har beskrivits av Kruidvat, även i kombination med den eventuella inverkan av tillämpningen av den belgiska lagstiftning genom vilken direktiv 89/104 genomfördes, särskiljer inte bolaget från andra näringsidkare utanför Givenchys distributionsnät.

46 Vad beträffar hänvisningen till det ovannämnda målet Métropole télévision m. fl. mot kommissionen, är det tillräckligt att understryka att det var på goda grunder som förstainstansrätten i detta fall konstaterade att Kruidvat aldrig hade ansökt om att få tillträde till Givenchys distributionsnät och att dess situation inte gick att skilja från den som gäller för ett stort antal andra näringsidkare på parallellmarknaden.

47 Som fjärde delgrund har Kruidvat hävdat att om dess talan inte kan tas upp till sakprövning, går bolaget miste om ett tillräckligt verksamt rättsligt skydd. Kruidvat har gjort gällande att förstainstansrätten är mest lämpad att bedöma en direkt talan där lagenligheten av beslut om undantag enligt artikel 85 i fördraget

ifrågasätts. Det rättsliga skydd som en nationell domstol kan erbjuda, i kombination med en begäran om förhandsavgörande, är inte tillräckligt enligt Kruidvat.

48 I det avseendet skall det erinras om att genom fördragets artiklar 173 och 184 å ena sidan och artikel 177 å den andra, har ett fullständigt system med talemöjligheter och förfaranden upprättats som är avsett att göra det möjligt för domstolen att granska lagenligheten av de rättsakter som antas av institutionerna (se dom av den 23 april 1986 i mål 294/83, Les Verts mot Europaparlamentet, REG 1986, s. 1339, punkt 23; svensk specialutgåva, volym 8).

49 I föreliggande fall har Kruidvat, trots att bolaget saknar möjlighet att begära att kommissionens beslut skall ogiltigförklaras, kvar den möjlighet som följer av domen av den 27 september 1983 i mål 216/82, Universität Hamburg (REG 1983, s. 2771; svensk specialutgåva, volym 7, punkt 10), och som har understrukits av kommissionen, nämligen att åberopa beslutets ogiltighet vid nationell domstol som beslutar med beaktande av artikel 177 i fördraget.

50 Av vad anförts följer att överklagandet inte kan bifallas på den första grunden.

Åsidosättande av artikel 190 i fördraget

51 Genom denna grund har Kruidvat gjort gällande att den överklagade domen i flera avseenden har en bristande motivering i strid med artikel 190 i fördraget.

52 Som första delgrund har Kruidvat gjort gällande att det strider mot artikel 190 i fördraget om förstainstansrätten i en dom avviker från tidigare rättspraxis utan att ange skälen för detta. I det sammanhanget anser Kruidvat att förstainstansrätten

inte i vederbörlig ordning har beaktat domen i det ovannämnda målet AITEC m. fl. mot kommissionen, avseende en branschsammanslutnings karaktär, förstainstansrättens dom av den 12 december 1996 i de förenade målen T-19/92 och T-88/92, Leclerc mot kommissionen (REG 1996, s. II-1851 och II-1961) och domen i det ovannämnda målet Cartier, avseende sambandet mellan ett förfarande vid nationell domstol och det omtvistade beslutets giltighet, samt domen i det ovannämnda målet Métropole télévision m. fl. mot kommissionen, avseende inverkan på konkurrensställningen hos det företag som väckt talan.

53 Som andra delgrund har Kruidvat hävdat att artikel 190 även har åsidosatts i fyra andra avseenden. För det första har förstainstansrätten i punkt 65 i den överklagade domen inte i tillräcklig utsträckning förklarat varför den inte godtog Kruidvats argument, att det inte förelåg några skillnader mellan dess ståndpunkt och Raad FGB:s ståndpunkt. För det andra finns det enligt Kruidvat en motsägelse mellan punkterna 1 och 70 i domen, där förstainstansrätten å ena sidan anser att Kruidvat är "den absolut främsta" på området för försäljning av parfymer i Nederländerna, och å andra sidan påstår att Kruidvats situation inte går att skilja från den som gäller för ett stort antal andra näringsidkare på parallellmarknaden. Dessutom anser Kruidvat att förstainstansrätten i punkt 75 i den överklagade domen inte i vederbörlig ordning har beaktat argumentet att det saknas ett tillräckligt verksamt rättsligt skydd. Slutligen har förstainstansrätten inte beaktat den kombinerade verkan av beslutet och direktiv 89/104.

54 Enligt kommissionen är denna grund inte av självständig karaktär. De framförda argumenten är nämligen i huvudsak identiska med dem som har åberopats inom ramen för den andra grunden.

55 I det avseendet är det tillräckligt att fastställa att de argument som har åberopats till stöd för denna grund alla har samband med de rättsfrågor som redan har granskats inom ramen för den första grunden. Efter denna granskning har domstolen dragit slutsatsen att förstainstansrätten inte gjorde sig skyldig till en felaktig rättstillämpning i motiveringen av den överklagade domen.

56 Följaktligen kan överklagandet inte heller bifallas på den andra grunden.

57 Av detta följer att överklagandet skall ogillas i sin helhet.

Rättegångskostnader

58 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna, som är tillämplig på mål om överklagande med stöd av artikel 118, skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Med stöd av artikel 69.4 i rättegångsreglerna kan rätten besluta att även andra intervenienter än medlemsstater och institutioner skall bära sina rättegångskostnader.

59 Eftersom klaganden har tappat målet, skall denne ersätta rättegångskostnaderna för kommissionen och intervenienten Givenchy, som beslutet är riktat till. Eftersom intervenienterna Colipa och FEPD har ett mindre direkt intresse av utgången av tvisten än Givenchy, skall de bära sina rättegångskostnader.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

följande dom:

1) Överklagandet ogillas.

2) Kruidvat BVBA skall ersätta kommissionens och intervenienten Givenchys rättegångskostnader samt bära sina egna kostnader.

3) Comité de liaison des syndicats européens de l'industrie de la parfumerie et des cosmétiques och Fédération européenne des parfumeurs détaillants skall bära sina rättegångskostnader.

Rodríguez Iglesias Puissochet Hirsch

Jann Mancini Gulmann

Murray Edward Ragnemalm

Sevón Wathelet

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 17 november 1998.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

Justitiesekreterare Ordförande